

ENSV SARK-i Banditismivastase Võitluse Osakonna eriteade
13. veebruar 1946. a.

10. veebruaril 1946 võtsid SARK-i Võrumaa osakonna töötajad Võrust Rõuge valda viiva tee 4. kilomeetril kinni Võru Keskkooli vanemate klasside õpilased, kes püüdsid telegraafipostidele kleepida nõukogudevastaseid lendlehti:

- 1) Yeski Heino Voldemari p. sünd. 1928. a. 9. kl. õpilane
 - 2) Kaska Valev Jaani p. sünd. 1929. a. 10. kl. õpilane
 - 3) Tammemägi Hans Rudolfi p. sünd. 1929. a. 9. kl. õpilane
- Läbiotsimisel võeti kinnivõetuil ära 259 nõukogudevastase sisuga lendlehte, sh. Nõukogudevastase ajalehe Ugandi eksemplar.
ENSV Siseasjade rahvakomissar kindralmajor A. Reserv
ERA F R-LN5 s127. 1106-109

Ugandi

Võru koolipoiste põrandaalune leht aastast 1945

Nr 49

00. juuli 2005

XI aastakäik

TÄNANE LEHT: VALEV KASKA ✉ RAVILA 7, VILJANDI 71008 ☎ 433 5617

Aga Moskvasse Sinna võiks saata ju mõne auväärt endise Gulagi vang, mõne neist vähestest 1941.aasta arreteeritutest, kes sõja üle elasid. Muidugi ei lastaks sellist kohatut kummitust Kremli tribüünile, teiste pidu rikkuma. Aga kas Eesti president ei mõjuks seal veelgi kohatuma kummitusena? Kummitusena ajaloost, mida pole veel isegi kirjutatud.

Tõnu Õnnepalu EPL 18.02.05.

Moskva viskas meie riigimeestele järjekordse ahvatleva "rasvase" sööda.

"Sõlmime 9. mail Moskvast piirileppe ja ühisdeklaratsiooni, tõmbame vanadele arusaamatustele kriipsu peale ja hakkame "zit druzno"."

Nagu kevadised, peale kudemist näljased purikad, tormasid meie riigimehed tropis deklaratsiooni kallale ja neelasidki kollektiivselt sööda alla.

Oleme kogu ajaloo vältel pidand venelasi lollikesteks Ivanuskateks ja ennast peajagu kõrgemal seisvaiks. See mõttekäik maksis kätte sõja- ja pealesõjaaegses vastupanuliikumises, kui hindasime valesti KGBd, mis maksis lõpptulemusena sadade elu ja vabaduse.

Jah, tavavenelane võib olla tõesti meist lollim, kuid mitte KGB, kes juhtis ja juhib ka täna Venemaad.

On siililegi selge, et esitades Eestile sarnase sisuga deklaratsiooni, teadsid venelased ette et seda ei saa eestlased vastu võtta, ja sellrega nad ka arvestasid. Nende arvestus, et eestlased haaravad deklaratsioonist, näidates oma "sõltumatust" mitte alluda Moskva diktaadile, ja olla "koostöövalmis", allkirjastavad piirileppe. Aga seda piirilepet antud hetkel venelastele vaja ongi, deklaratsiooni on neile vaja aga samapalju kui venelase kombel öeldes "siifilis na hui".

Meie poliitikute ümarlaud täitiski ühel häälel Moskva soovi. Piirileppe allkirjastame, deklaratsiooni mitte. Seda Moskvast vaja oligi. Kuni siiani vaidlevad meie oma helgemad ja kodukootud pead, kas ikka Tartu rahu kehtibki enam? Kas äkki me ise ei ole rikkund Tartu rahu sätteid ja mida iganes, siis nüüd allkirjastades piirileppe,

me igatahes astume kindlalt mingi sammukese Tartu rahu tühistamise suunas ise ja vabatahtlikult.

On igasuguseid sõnavõtte ja kirjutusi olnud Tartu rahust, ka seda et Põhiseaduse järgi ei tohigi piiri muuta, enne peab muutma põhiseaduse.

Esimesena loobus seaduslikust Tartu rahu järgest piirist Jõulurahu valitsuse peaminister Tarand, kui ta tulles kohtumiselt mingi vene tegelasega hõiskas et jääme praeguse kontrolljoone juurde, loobume Petserimaast ja Narvatagusest, ning me saame kohe venelastelt piirileppele allkirja ja normaalsed suhted.

Edasi lubas seda tollane välisminister Kallas Petroskois. Jällegi pidi kohe-kohe saabuma normaalne vahekord Venemaaga koos heanaaberlike suhetega.

Raul Mälg aga Välisministeeriumi kantlerina parafeeris lepingu 1999. Seega leping seisab meie heakskiiduga juba kuuendat aastat Välisministeeriumi seifis.

Kahju et Ojuland SEDA ära ei kaotanud.

Aabram tahtis Saaraga voodi minna ja lubas Saarele maa ja taeva kokku, et see oleks nõus temaga voodi minema. Kui voodis asi aetud ja Saara tasu küsis, siis Aabram vastas > "Varem oli mul "duuza mjakaja, aga hui krepki" siis ma lubasin kõike, aga nüüd on mul "hui mjakaja aga duuza krepki", nüüd ei anna ma midagi".

Kui meil oli enne Euroopa Liitu ja NATOsse saamist ka hing pehme ja me lubasime ära anda Petserimaa, siis nüüd olles EL ja NATO liikmed, peaks meie hing ka olema "krepki" ja unustama tolle vana lepingu.

Niipalju Aabramist õppust võttes.

Aga kas praegused põlvkonnad ja tulevased andestavad meile tänased teod?

Kui see maailm ikka areneb ja elab sarnaselt nagu praegu vähemalt Euroopas loodetakse ja usutakse, siis iga tänane samm põlistatakse tulevikuks. Piiride vaidlustamine on õrn teema ka praeguses Euroopas, ning seda ei taha keegi üles tõsta. Ärme unustame endises Jugoslaavias tekkinud riikide piiriprobleeme

On enam kui kindel et praegu allkirjastades piirileppe on see igavikuks jääv ja selle korrigeerimine tulevikus ei tule enam kunagi tõsisele arutelule.

Ja kellele siis, ütleme paarikümne aasta pärast üldse seda Petserimaad veel vaja on. Põliselanikud setod, kes olid seal sündind ja kasvand-eland, on selleks ajaks surnud, või sealt ära kolind kes soovisid ja Petserimaa on täielikult venelastega asustatud, nagu Narvatagune.

Peale Vabadussõda oli Narvataguse elanikkond põhiliselt ingerlased, aga nüüd?

Võibolla kunagi tuleb Venemaal valitsema nii tark mees, et ta asustab Petserimaale sadatuhat venelast ja siis "sunnib" meid oma territooriumi tagasi võtma, muidugi koos elanikkonnaga, kes saavad ka kohe Eesti kodanikeks.

Need on heietused, nii või naa, kuid tänasel päeval peame seisma kahe jalaga kindlalt oma Eestimaal ja tõsiselt järele mõtlema iga oma sammu ja tegevuse.

Meid ei mõistvat Euroopa riigid ja rahvad? Jah, kindlasti ei mõista ega tea meie probleeme. Kuipalju meie ise mõistame ja teame teiste Euroopa rahvaste probleeme?

On ju aastakümneid relvadega tüli Inglismaa ja Iirimaa vahel. On nn Baski terroristid, kes võitlevad oma iseseisvuse eest. Ja muidugi probleemid endises Jugoslaavias, mis ei ole küll veel EL.

On Küpros, ja midagi ei juhtund, ikkagi võeti ka Küpros EL liikmeks.

Piiriprobleemidega ja rahvusküsimustega maadleb kogu Euroopa, sellepärast peame olema ettevaatlikud ja mitte põlistama piiri valel rajajoonel.

Reaalselt tuleb esitada omale küsimused ja selgeks vaielda. Kas me üldse soovime tagasi Petserimaad ja ka Narvatagust, või mitte? Praegused, nii riigimehed kui igasugu arvamusiõidrid ja kultuuritegelased veeretavad kui kuuma kartulit piiriprobleemi. Keegi ei ütle otse välja et loobume Tartu rahu järgesest piirist, leitakse aga igasugu põhjendusi miks praegu ei ole õige aeg. Öeldakse et tahame küll Petserimaad, aga praegu ei ole õige aeg. Küll kunagi tuleb õige aeg, siis võtame Petserimaa tagasi, nagu hiljaaegu ütles peaminister Parts.

Mis siis ikka juhtub kui me enam ei ole nõus praeguse valmis piirileppega, vaid tahame teha uue leppe, Tartu rahu järgse piiriga ja ainult selle allkirjastada? Loodedavasti mitte midagi. Oleme samuti edasi EL ja NATO liikmed.

Tasub meenutada eelmise ja üleeelmise aasta Küprose probleemi. Istusid koos suured ja vägevad kogu maailmast, aga probleemi ei suudetud ikkagi lahendada ja keegi ei jätnud Küprost EL ukse taha. Aga meid ammugi ei hakka keegi välja viskama, kui me ei ole nõus okupeerind riigi poolt kehtestatud okupatsiooniaegse piiriga.

Las siis tulla ka meile rahvusvahelised komisjonid lahendama EL välispiiri. Ehk siis jõuab kohale ka muule maailmale see, kuidas ikkagi jagati Teheranis, Jaltas ja Potsdamis Ida-Euroopat.

Kurdetakse et meil ei ole jaksu ja jõudu teha mujal maailmas selgitustööd, seoses II Maailmasõjaga, kujunenud olukorra kohta. Kui tekib probleem EL välispiiriga, eks siis juba hoolitse suured ja vägevad selgitustöö eest. Ja kui siis tõesti Euroopa riikide rahvaste esindajad suruvad meile peale ebavõrdse piirileppe, eks siis ole tegu uue MRPga. Vähemalt meie ei ole oma kätega endale poomisnööri punund.

Moskva pisaraid ei usu

Kas usub või mitte, tähtis pole see, kuid teiste pisarad Moskvale küll ei loe, nii peaks see kagebeeagne laulusalmi rida kõlama.

Lähme Moskva?

Kui ütleksime selgelt ja üheselt > "Venemaa okupeeris septembris 1944 Eesti ja pani okupatsioonijõudude poolt võimule kohalikest ja Venemaalt toodud kollaboratsioonistidest nukuvalitsuse".

Me ei saa osaleda meid 50. aastat okupeerinud, ja selle õigusjärgse riigi, sõja lõpu juubelpidustustel. Sõja lõpu, mis tähistas meile juba aasta tagasi alanud ja nüüd jätkuvat okupatsiooni ja sellega kaasnevat verist terrorit rahuliku tsiviilelanikkonna kallal.

Okupatsioonivõimude poolt on otseselt tapetud ja laagrites nälja ja kurnava töö läbi surnud üle 50 000 inimese, represioonide läbi on kannatanud üle 150 000 inimese. Iga viies eestlane on langenud okupatsioonivõimude represiooni alla. Ükski Euroopa rahvas ei ole kandnud suhtarvus nii ränki kaotusi. Maa majandus laostati, taasiseseisvumisel tuli alustada kogu majanduse ümberstruktureerimisega. Senini kehtivad majandusvormid tuli asendada uutega, tööstus tuli rajada uuesti kaasagsete masinate ja tehnoloogiaga.

Juudil oleks kergem panna lill Hitleri hauale kui eestlasel minna Moskvas Lenini mausoleumi tribüünile võiduparaadi jälgima kagebeelasest riigijuhi kõrval.

Vanu ajalehti sirvides

Aprilli lõpus ES Turuuringute ASi poolt läbi viidud uuringu põhjal selgub, et 66% eestimaalastest pooldab Eesti liitumist Euroopa Liiduga. Seejuures on enamik ELiga liitumist pooldavatest inimestest kindlad, et ühinemine euroliiduga tagab Eestile julgeoleku ja selle läbi elatustaseme tõusu.

Vanuse järgi on tugev ELi pooldajate osakaal 60-74-aastaste hulgas, samas kui 40-49-aastased on palju skeptilisemad.

07.06.1996.

Aasta tagasi Cannes'i otsuse põhjal alustatakse ühinemisläbirääkimisi kuus kuud pärast valitsustevahelise konverentsi (IGC) lõppu Malta ja Küprosega. Ilmselt samal ajal (1997. aasta lõpus või 1998. aasta algul) lülituvad protsessi ka Poola, Tsehhi ja Ungari ning võibolla ka Sloveenia ja Eesti.

Rahvusvahelistel foorumitel ja nõupidamistel on Eesti ja Venemaa pidevate vastastikuste süüdistustega niigi kõik ära tüüdanud. Nendest on saamas omamoodi analoogid Kreekale ja Türgile, kes ei jäta vahele ühtegi rahvusvahelist kohtumist, et teineteisele koht kätte näidata.

27.06.1996.

Reedel ja laupäeval Dublinis aset leidva Euroopa Liidu tippkohtumise eel on Eesti deklareerinud oma

vaieldamatuks prioriteediks euoliiduga ühinemise. Iirimaa pealinna sõitvatel peaminister Tiit Vähil ja välisminister Toomas Hendrik Ilvesel tuleb seda prioriteeti hakata ka tegudega tõestama.

11.12.1996

Euroopa Liidu tippüritus Dublinis ei andnud liidu laienemist ootavatele riikidele, sealhulgas Eestile, kindlaid vastuseid.

Vanade seisukohtade taasesitamine ka kohtumise lõppdokumendis annab tunnistust asjaolust, et liidusiseselt ei olda laienemisprotsessi ajagraafikus ega nende riikide nimede suhtes, mis selles võiksid osaleda, praeguseni kindlad.

Ka tippkohtamisele tulnud Eesti peaministri ja välisministri näod ja kuluarivestlustes lausunud sõnad olid üsna murelikud.

16.12.1996.

Eesti ELi saamise tingimusena on esitatud ka **piirilepingu** sõlmimist Venemaaga. Välisminister Ilves on piirilepingu allakirjutamist nimetanud "peaaegu tingimuseks" ELi pääsemiseks.

07.01.1997.

Siiski saavad baltlased midagi > USA avaldab skeptilisele ELile survet, et Baltimaad pääseksid ELi läbirääkimiste esimesse vooru. See oleks kompensatsiooniks NATO läbirääkimistest väljajätmisele.

18.01.1997.

Komisjon kinnitas esimest korda avalikult oma mitme kõrge funktsionääri vaateid, et suure tõenäosusega võetakse uusi liikmeid vastu üksahaaval, mitte riikide gruppina.

23.01.1997.

Vaatamata kõigile kinnitustele, mida me oleme teie esindajatelt (USA) saanud, kardame siiski, et Balti riigid võivad Helsingi nõupidamisel saada jällegi kauplemisobjektiks, nii nagu see juhtus kord Jalta konverentsil.

14.03.1997.

Hollandi väikelinnast Apeldoornist tulnud mitteametlike teadete põhjal kutsutakse esimeses ringis euoliitu vaid Ungari, Poola, Tsehhi ja Küpros. Ülejäänutele, sealhulgas kolmele Balti riigile, luuakse lohutuseks nn Euroopa püsikonverents (Standing European Conference).

18.03.1997.

Lääne diplomaatide kinnitusel oli Boris Jeltsin 3. märtsil öelnud Euroopa Liidu juhtidele, et kuni ei ole paranenud kaasmaalaste olukord Balti riikides, tõlgendab Venemaa Balti riikide vastuvõtmist Euroopa Liitu kui Moskvale ebasõbralikku sammu.

Seejures on eriti oluline mõista, et Venemaa ei mangu lihtsalt suuremat mammonat. Moskvale pole praegu tähtis raha, vaid tema huvid jääda Balti riikidesse.

19.03.1997.

Van den Brock teatas, et EL on teadlik meie piiriprobleemist, ning kutsus Venemaad üles piirilepingule viivitamatult alla kirjutama. Samuti olevat ELi hinnangul ebaõige Venemaa nõudmine siduda piirilepingu allakirjutamine Eestis elavate venelaste küsimusega.

15.04.1997.

Eestile ja Lätile öeldakse, et neil tuleb tarvitusele võtta meetmeid venekeelsete mittekodanike naturaliseerimisprotseduuride kiirendamiseks.

Ungari puhul mainitakse mustlaste õiguste kaitset. Tsehhidele öeldakse otsesõnu, et nende kodakondsuseadus on mustlasi diskrimineeriv. Mustlastega on muret ka Slovakkias. Seal heidetakse ette aga peale mustlaste kõige rähgemalt ette ka ungarlaste vähemuse diskrimineerimist.

24.07.1997.

Eelmise nädala lõpul tuli mul ridamisi lugeda või kuulda küsimusi ja arutlusi, miks ikkagi Eesti pääseb Euroopa Liiduga läbirääkimistele ja Läti-Leedu mitte.

Brutosotsiaalproduktilt ühe elaniku kohta Saksamaa Liitvabariigi vastavast näitajast (SLV > 100) Esikohal Sloveenia 27,14, Eesti kolmas 12,72, Läti kuues 8,4 ja Leedu kaheksas 5,55.

Nii lätlased kui leedulased osutavad sellele, et komisjoni raportites on nende riikide vahe Eestiga võrreldes väike.

01.08.1997.

Tuleb meenutada, et Riigikogu ratifitseeris juba 1995. aastal ühehäälselt Euroopa lepingu ning vastava seaduse preambulas oli kirjas Eesti lõppeesmärk saada ELi liikmeks.

23.08.1997.

Laulva revolutsiooni ajal aitas Nõukogude Liitu lammutada mälestus vanast vabariigi ajast. Kas Euroopa Liitu viib meid mõnusa hüveolu soovunelm või jätab Brüsseli võrdlemine Moskvaga meid sealt välja.

Kui me peame endid mõtleivateks inimesteks ja oleme tõstnud vapikirjaks kaine mõistuspärasuse, peame jõudma ühiskondliku leppeni, kuidas liitumisdebatti ja läbirääkimisi käsitleda. Kui Vabadussõja käigus jõudis ühiskond parema lahenduseni, siis ELi ei ole võimalik kujutada ainult sõbra või vaenlasena.

28.08.1997.

Euroopa Komisjon andis juulis hinnangu kandidaatriikide valmisolekule alustada

liitumiskõnelusi. Komisjoni sõelale jäid Poola, Ungari, Tsehhi, Eesti, Sloveenia ja Küpros.

Läti, Leedu, Rumeenia, Bulgaaria ja Slovakkia jääksid sellise otsuse juhul "Euroopa Liidu ooteruumi". ELi välisvoliniku Hans van den Brocki sõnul ei saa olla küsimust nende eemalejäämisest laienemisprotsessist.

25.10.1997.

Euroliit tahab leida kompromissi, mis rahuldaks nii läbirääkimistele lubatud kuukut, sellest esialgu kõrvale jääjaid (Rumeenia, Bulgaaria, Läti, Leedu, Slovakkia) ning lõpuks veel Türgit. Ent ükskõik milline neist kompromissidest peale jääb, halvendab see Eesti olukorda läbirääkimiste alustamisel.

27.11.1997.

Visklemisest hoolimata on selge, et ka Venemaa ei kuulu oma kultuurilisest taustast tulenevalt euroliitu. Minu arust võib Venemaa euroopalike osade liitumine Euroopa Liiduga kõne alla tulla juhul, kui tänane Venemaa jaguneb enne väiksemateks riikideks, millest osa kannavad endas mingeid euroopaliku kultuuri märke.

15.12.1997.

Eestil tulevat oma kodakondsusseadust muuta, vältimaks konflikti ELi normidega. EL näeb Eesti kodakondsusseadust ikkagi oma mätta otsast. ELi liikmesriikide rahvastiku koosseis on kujunenud Eestiga võrreldes täiesti erineva ajaloolise ja õigusliku arengu tulemusena. Saksamaa, Prantsusmaa jt riigid on saanud ise otsustada, kui palju immigrante maale lubada, Eesti elanikkonna rahvuseline koosseis paisati segi jämeda rahvusvahelise õiguse rikkumisega.

17.02.1998.

Esmaspäeval algab liitumisprotsess. Sellest võtavad osa kõik 11 liituda soovivat riiki ning see peab näitama, et laienemisprotsessist pole ükski soovija kõrvale jäetud.

30.03.1998.

Nii kaua, kuni Küpros pole ELi liige, kavatseb Kreeka kõigi teiste kandidaatide vastu kasutada oma vetoõigust ning sulgeda Eesti, Sloveenia, Tsehhi, Ungari, Poola tee Brüsselisse.

21.06.1998.

Esiteks praegu me lihtsalt taastame oma ajaloolise koha Vanas Maailmas. Teiseks oluliseks momendiks peetakse meie riigi julgeolekut. Kolmas põhiseletus tuleneb eelnevast ja viitab suurele majanduslikule võidule (kasule).

15.07.1998.

Paraku loetakse paljudes Tallinnas asuvates saatkondades ning uurimis- ja nõustamiskeskustes välismaal eeskätt ikkagi venekeelseid ajalehti. See kinnitus ka kõnealuse külaskäigu päevil – ekspedid

valdasid vene, kuid mitte eesti, läti või leedu keelt. See asjaolu on teada ka Balti riikide venekeelsele elanikkonnale tuginevatele erakondadele – nii mõnegi ajalehe artikkel omab selget välisadressaati.

20.07.1998.

Eestis tundub teinekord, et kultuuri ja keele kaitsmine on ainult miljonilise rahva probleem, tegelikult kardavad oma kultuuri pärast samamoodi suurrahvad prantslased, sakslased, itaallased ja hispaanlased. Neile teeb muret, et 80% elektroonilisest kirjavahetusest toimub tänapäeval inglise keeles, et 80-90 protsenti üliõpilasi Euroopa Liidu liikmesriikides õpib inglise keelt, kuid teiste keelte, mida maailmas räägivad sajad miljonid inimesed (näiteks portugali, vene, araabia või hiina), õppijaid on vaid käputäis.

Maailmas kõneldakse 6500 keelt. Soome-ugri ja samojeedi rühmaks jagunevaid urali keeli räägib maailmas 23 miljonit inimest.

30.09.1998.

Euroopa Liiduga ühinemise ajaks peaks Eestis suhkur, tomatid, õunad maksma kolm korda rohkem kui praegu. Või peaks olema kaks korda ja veiseliha üle kahe korra kallim.

25.01.2001.

Rusikareeglina võib arvestada seda, et "vaesed" võivad rohkem. Nii nagu riigieelarvest saavad toetustena tagasi suhteliselt suurema osa ühiskonna vähemkindlustatud liikmed, nii toetatakse ELis vähemarenenud piirkondi.

30.04.2001.

Euroopa Liidu liidrid jõudsid üleile Göteborgis kokkulepele, et esimesed uued liikmed võiksid osaleda 2004.aasta europarlamenti valimistel juba liikmesriikidena.

18.06.2001.

Kaliningradi oblast jääks pärast laienemist isoleeritumaks ja EL kavatseb nõuda Kaliningradi Vene kodanikelt viisat. Seda eisoovi aga Venemaa, kes tahab oma Kaliningradi elanikele leebemat lahendust.

26.06.2002.

Sõnu on paberile pandud > Allan Alaküla, Toomas Alatalu, Erki Bahovski, Kaido Floren, Eino Gabovitd, Kaido Jaanson, Aivar Jarne, Kalle Jürgenson, Heigo Kadakmaa, Merit Kopli, Maret Maripuu, Marko Mihkelson, Lauri Mälksuu, Nils Niitra, Urmas Paet, Paavo Palk, Tiiu Pohl, Signe Ratso, Mart Raudsaar.

BNS – AFP – Reuter – ETA